

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. דובר לעיל¹ אודות דברי הילקוט² בנוגע למעלת השמחה דחג הסוכות לגבי שמחת שאר המועדים — ש"בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת. . . וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת, דכתיב³ ועשית חג שבועות לה' אלקיך גו' ושמחת גו', משא"כ בחג הסוכות — "אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג, ושמחת בחגך⁴, והיית אך שמח⁵, ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים".

והנה, א' מג' השמחות שנאמרו בחג הסוכות קאי על שמיני-עצרת⁶. אלא שלהיותו שמיני לחג הסוכות, הרי זה שייך גם לחג הסוכות, ולכן נחשב שבחג הסוכות נאמרו ג' שמחות.

ומזה מובן שגם בשמע"צ נאמרו שלש שמחות, כי, עם היות שמע"צ "רגל בפני עצמו"⁷, הרי הוא גם "שמיני" והמשך לחג הסוכות. ונמצא, שגם בשמע"צ ושמח"ת צריכה להיות שמחה גדולה ביותר.

ב. וגדולה מעלת השמחה — שכל ההמשכות נמשכות ע"י שמחה, כפי שמצינו⁸ בנוגע להאריז"ל שזכה לכל הענינים הנעלים ע"י שמחה של מצוה, כיון שע"י השמחה נמשכות כל ההמשכות, הן בגשמיות והן ברוחניות.

ובפרטיות יותר:

בנוגע להמשכות בענינים גשמיים — בודאי שבשבילם צריך להיות ענין השמחה, שהרי בשביל גשמיות צריכה להיות התעסקות, כמ"ש "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", וכיון שיש צורך בהתעסקות כדי שתומשך ההמשכה, לכן צריך להיות גם ענין השמחה.

ובהקדם ביאור הטעם שיש צורך בהענין ד"בכל אשר תעשה":

(1) שיחת יום ב' דחג הסוכות ס"ה (לעיל)

(6) אמור כג, מ.

(32) ע'.

(7) ראה סוכה מת, א. וש"נ.

(2) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחילתו).

(8) תו"א תולדות כ, ב. וראה הנסמך

(3) פ' ראה טז, יו"ד-יא.

בתו"מ סה"מ חשון ע' רעט הערות 27-26.

(4) שם טז, יד.

(9) פ' ראה טז, יח.

(5) שם, טו.

כל המלאכות הגשמיות — הם בעצם ענינים רוחניים, כמרומוז בכך שלמדים כל הל"ט מלאכות, עובדין דחול, ממלאכת המשכן¹⁰.

יש להוסיף בזה שהלימוד הוא ממלאכת המשכן דוקא — שאף שהמקדש הוא נעלה יותר מהמשכן, כמ"ש¹¹ "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", מ"מ, יש גם מעלה במשכן על המקדש — שהמשכן הי' רוחני יותר מאשר המקדש, כמובן מזה שהמקדש נבנה ע"י שלמה המלך מכסף וזהב שהעלו לו מכל הארצות, היינו גם מאומות העולם, משא"כ המשכן נבנה רק ע"י תרומותיהם של בני ישראל, ומה גם שכללות הנהגתם של בני ישראל בזמן המשכן היתה באופן רוחני יותר, שלא עסקו כ"כ בענינים גשמיים, לפי שהי' להם "לחם מן השמים"¹², מים מבארה של מרים¹³, ועד שאפילו הלבושים היו באופן ש"שמלתך לא בלתה מעליך"¹⁴, היינו, שהיו לבושים רוחניים ונצחיים.

וזהו החידוש בלימוד ל"ט המלאכות ממלאכת המשכן — שדוקא ממלאכת המשכן שהי' רוחני יותר מאשר המקדש נמשכים כל ל"ט המלאכות שהם עובדין דחול.

והענין בזה — שהעבודה היא לעשות מכל הדברים הגשמיים (שבהם נעשים המלאכות הגשמיות) משכן ומקדש לו ית', היינו, לא רק משכן, אלא גם מקדש, שמעלתו לגבי המשכן היא בכך שהוא בגשמיות יותר, והרי הכוונה העליונה היא שהגשמיות תהי' מכוון לשבתו ית'.

וזהו הטעם שצריך להיות "בכל אשר תעשה" — כיון שצריכה להיות עבודה ויגיעה לעשות מהדברים הגשמיים שעוסק בהם שיהיו משכן ומקדש, היינו, מכוון לשבתו ית', שזוהי הכוונה דדירה בתחתונים¹⁵.

ולכן, בנוגע להמשכות בענינים גשמיים, שבשבילם צריך להיות ענין של התעסקות — בודאי צריך להיות ענין השמחה, כנ"ל.

ועוד זאת, שגם בשביל ההמשכות בענינים רוחניים צריך להיות ענין השמחה, כיון שכך הוא סדר ההמשכה, שכל ההמשכות נמשכות ע"י שמחה דוקא.

ג. נוסף על מעלת השמחה בכלל (כנ"ל), יש מעלה בהשמחה שבשמע"צ ושמח"ת בפרט — כיון שהשמחה שבשמע"צ ושמח"ת היא

13) תענית ט, א.

14) עקב ח, ד.

15) ראה תניא פל"ד ואילך.

10) שבת מט, ב.

11) פ' ראה יב, ט.

12) בשלח טז, ד.

מצד עצם הנשמה, שלכן השמחה דשמע"צ ושמח"ת היא בכל בני ישראל בשוה.

— בנוגע לשמחת בית השואבה מצינו חילוקי דרגות, ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה .. אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע"¹⁶; משא"כ השמחה דשמח"ת היא בכל בני ישראל בשוה¹⁷.

כשם שביהכ"פ, המשכת הסליחה מחילה וכפרה, וכן איסור אכילה ושתי' ושאר העינויים, הם בכל בני ישראל בשוה — כן הוא גם בענין השמחה דשמע"צ ושמח"ת בכלל, והשמחה שבהקפות בפרט, שהיא בכל בני ישראל בשוה, כיון שענין זה הוא מצד עצם הנשמה, ועצמות ומהות א"ס ב"ה.

ד. ענין זה מודגש גם בהפסוקים שאומרים קודם הקפות, שהתחלתם — "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו"¹⁸:

בתיבת "אתה" ישנם ב' פירושים¹⁹: הפירוש הא' — ש"אתה" קאי על עצם הנשמה, והפירוש הב' — דקאי על עצמות ומהות א"ס ב"ה.

הפירוש הפשוט הוא ש"אתה" קאי על נשמות ישראל, היינו, שנש"י באו לידי ידיעה ש"הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו"; ואדמו"ר הזקן²⁰ גילה את הפירוש הפנימי, ש"אתה" קאי על עצמות, היינו, שעצמות הראה את עצמו באופן שיוכלו לדעת אותו ("עצמות האָט זיך באַוויזן אַז מען זאָל אים קאָנען וויסן").

וזהו מ"ש בשייכות לשמע"צ ושמח"ת "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"²¹:

"אתך" — קאי על ב' הענינים ד"אתה" הנ"ל, עצם הנשמה ועצמות א"ס. ו"אין לזרים אתך" היינו שבשני הענינים ד"אתה" (עצם הנשמה ועצמות א"ס) אין שום מקום כלל ל"זרים".

והענין בזה:

16) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.
 17) ראה גם לקו"ש חיד' ע' 166 ואילך.
 18) ואתחנן ד, לה.
 19) (סה"מ תרפ"ט ע' 227). וש"נ.
 20) ראה גם סה"מ הש"ת ס"ע 146.
 21) משלי ה, יז. וראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פב. וש"נ.

"זרים" — לא קאי על אומות העולם דוקא, אלא על כללות ההשתלשלות (ע"ד שמצינו שגם דוד המלך נקרא "זר" לגבי כהנים²²), היינו, כל הדרגות ששם יש לאוה"ע אחיזה כלשהי ("עפעס אַ אחיזה"); משא"כ "אתך", בעצמות א"ס ("אתה" הא') שלמעלה מהשתלשלות — שם אין לאוה"ע שום מקום כלל, כי אם לנשמות ישראל דוקא ("אתה" הב'), עליהם נאמר²³ "יבחר לנו את נחלתנו", כידוע²⁴ ש"יבחר גוי" קאי על העצמות דוקא, כי בבחי' הגילויים אין ענין של בחירה, שהרי בבחינת הגילויים יש כבר ענין של הכרח כו', וענין הבחירה הוא בעצמות דוקא, והבחירה היא בנשמות ישראל (ומטעם זה ישנו ענין הבחירה אצל בני ישראל²⁵).

וזהו ענין השמחה דהקפות — שאז הוא ההתגלות ד"אתה", הבחירה דעצמות שבחר בנש"י, שבחירה זו היא בעצם הנשמה, שהיא אצל כל בני ישראל בשוה, ולכן גם השמחה היא בכלום בשוה.

* * *

ה. דובר לעיל (ס"ב) שעבודת בני ישראל היא לעשות מהדברים הגשמיים משכן ומקדש לו ית', היינו מכון לשבתו ית'.

ולכן נקראו בני ישראל בשם "ממלכת כהנים וגוי קדוש"²⁶, כיון שענינם הוא להביא קדושה בכל מקום — לברר את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם, ולהמשיך קדושה במקום זה, שע"ז ממלאים את הכוונה דדירה בתחתונים.

והיינו, שע"ז שעושים מהדברים הגשמיים מכון לשבתו ית' — ממשיכים עצמות, כיון שבזה ממלאים את הכוונה ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים"²⁷, שכוונה זו היא בהעצמות, כידוע²⁸ בפירוש "דירה", ש"דירה" אינה לההתפשטות, אלא דוקא להעצמות.

ו. אמנם, על זה נשאלת השאלה — "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, ואף כי הבית הזה"²⁹:

27 ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
ובכ"מ.
28 ראה בהנסמן בתו"מ סה"מ שבט ע'
שח הערה 32.
29 מלכ"א ח, כז.

22 שבת לא, א.
23 תהלים מז, ה.
24 ראה לקו"ש ח"ט ע' 232, ובהנסמן
שם בהערה 42.
25 ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.
לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.
26 יתרו יט, ו.

"השמים ושמי השמים", שהם מדריגות נעלות ביותר (כמבואר בחסידות³⁰ פרטי ענינים) — "לא יכלכלוך", כיון שאינם כלים להעצמות; "ואף כי הבית הזה" — איך יתכן ש"הבית הזה", שנבנה מדברים גשמיים, יהי כלי לאלקות ("ג-טליכקייט"), היינו, לעצמותו ית'!?

[ולהעיר: אף שאומרים הלשון "ג-טליכקייט", אין הכוונה לבחי' ההתפשטות, כי אם לעצמותו ית', ורק מצד הזהירות מאמירת תיבת "גימ"ל אל"ף טי"ת" ("גאָט")³¹, אומרים "ג-טליכקייט"].

אבל אעפ"כ, זוהי המציאות — ש"השמים ושמי השמים" אינם כלים להעצמות, ודוקא "הבית הזה", היינו, כאשר עושים מדברים גשמיים כלים לאלקות, אזי ממשיכים בזה עצמות. וטעם הדבר — לא משום שהדברים הגשמיים מצד עצמם הם כלים לזה, אלא מפני שזה רצונו של הקב"ה, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, בגשמיות דוקא.

ז. וע"פ האמור לעיל (ס"ד) שהשמחה דשמח"ת בשעת ההקפות היא מצד העצמות — הרי זה הזמן המתאים לבקש ולפעול ("אויסבעטן"), ע"י שמחה וריקודים, את כל הענינים הגשמיים, כי, הגשמיות היא בכח העצמות, ובמילא באה ה"גשמיות" ותובעת שתהי' השפעת הגשמיות בבני חיי ומזוני רויחי, ובאופן ש"רויחי" קאי על כל ג' הענינים, "בני", "חיי" ו"מזוני", שכולם הם באופן דרויחי. וכל זה בכחו של יהודי לפעול בשמח"ת.

ולהעיר גם מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³² שברכת "שהחיינו" בשמח"ת היא על התורה. והרי ע"פ תורה צריך יהודי להיות בריא — כשם שבשעת מתן-תורה היו כל בני ישראל בריאים³³.

וע"פ הסיפור ע"ד הרה"צ רלוי"צ מבאָרדיטשוב³⁴, שאמר, שכיון שבני ישראל מברכים "מלך מוחל וסולח", מוכרח הקב"ה למחול להם, דאל"כ תהי' זו ברכה לבטלה³⁵ — כן הוא גם בנדו"ד, דכיון שבני ישראל מברכים בשמח"ת "שהחיינו", וברכה זו היא על התורה, וע"פ תורה

ואילך. וש"נ.

(33) מכילתא ופרש"י יתרו יט, יא. כ, טו. ועוד.

(34) ראה תולדות רלוי"צ מבאָרדיטשוב שבסו"ס קדושת לוי בהוספות אות עג. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 384.

(35) ראה גם תניא אגה"ת פ"א.

(30) סה"מ תרמ"ג ע' פז. ועוד.

(31) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ספ"ה ס"ג.

סה"ש תש"ג ע' 62 ובהערה 19 שם.

(32) שיחת שמח"ת לפני הקפות תרצ"ז

ס"ד (סה"ש תרצ"ז ע' 196). וש"נ. וראה

שיחת ליל שמח"ת לפני הקפות תשי"ב (תו"מ

ח"ד ע' 72). וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 371

צריך כאו"א מישראל להיות בריא, אזי בהכרח שיומשכו כל ההמשכות הגשמיות, בבני חיי ומזוני רויח'.

* * *

ח. דובר לעיל (ס"ג) ע"ד החילוק בין שמע"צ ושמח"ת לשמחת בית השואבה, שבשמחת בית השואבה היו חילוקים, משא"כ בהשמחה דשמע"צ ושמח"ת שוים כל בני ישראל.

וכשם שביהכ"פ אין שום חילוק בין בני ישראל, בין משה רבינו ובין יהודי שאינו יודע דבר מעניני יהדות, ושייכותו היחידה ליהדות היא בכך שנולד בבית יהודי, שהרי כל בני ישראל מחוייבים בהעניוים, ולכל בני ישראל נמשכת הכפרה — כן הוא בהשמחה דשמח"ת, שאין בה שום חילוקים, וכל בני ישראל צריכים להיות שמחים בשמח"ת.

ושמחה זו צריכה להיות בגשמיות דוקא — ע"י ריקוד ברגלים בפשטות. כשם שקיומן של כל המצוות הוא דוקא בגשמיות בפועל ממש, וכמו אכילת מצה, שאם יכוון אדם את כל הכוונות, אבל לא יאכל מצה בגשמיות, לא יצא ידי חובתו — כן הוא בהשמחה דשמח"ת, שצריכים לרקוד ברגלים בפשטות, ולריקוד ברגליים — שייכים הכל.

ט. וענין זה ראינו גם בהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר:

ובהקדם מ"ש³⁶ "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זאת".

ובנוגע לעניננו — שכ"ק מו"ח אדמו"ר הבטיח והכין גם את המצב שלאחר ההסתלקות ("האָט באַוואָרנט און צוגעגרייט אויך אויף שפּעטער"). ועד"ז בנוגע לשמח"ת — שנהג להקדיש ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, והיינו, שאף שהי' ביכלתו לעסוק בזמן זה בתורת הקבלה ובתורת החסידות ובענינים נעלים, מ"מ, התעסק בשמחה וריקודים, כיון שהשמחה דשמח"ת צריכה להיות בגשמיות דוקא (כנ"ל), ועי"ז המשיך ופעל גם בנוגע להזמן דעתה.

ולכן, יש לשמוח בשמחת תורה, וכאמור, לרקוד ברגלים בפשטות, והרי רגלים בריאות יש לכולם — הן רגלים בריאות בגשמיות, והן רגלים בריאות ברוחניות, שהו"ע הקבלת-עול — שזהו "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"³⁷, וגם תכלית וסוף העבודה, שהרי תכלית הכל היא קבלת-עול — שבזה שוים כל בני ישראל.

36) קהלת ז, יו"ד. וראה גם תו"מ ח"ב ע' 37) תניא רפמ"א.

וע"י השמחה בקבלת-עול רוקדים עם העצמות, והיינו, שעצמותו ית' רוקד עם כל יהודי, כך, שע"י הריקוד אפשר לזנק ולדלג החוצה ("ארויסשפרינגען און ארויסטאָנצן") מעומק תחת לעומק רום, "אָריינטאָנצן אין עצמות" ...!

י. ישנם גם אנשים שהתקבצו בחצר ("יאָרד"), וגם הם רוקדים — אלא שלעת-עתה עומדים הם "מבחוץ" ואין ברצונם להיכנס "פנימה". ובכן: צריכים לצאת אליהם ולבאר להם, שקיום התומ"צ והשמחה דשמח"ת הם ענינים שנוגעים להם בגשמיות.

— אודות ענין הריקוד עם עצמות קשה להסביר להם, כיון שבענינים כגון-דא: עצמות, השתלשלות, אצילות ובי"ע — אין להם חוש, לפי שאין להם כלל תענוג ("געשמאַק") ברוחניות; אבל אודות גשמיות — הרי בזה לכולם יש חוש... שהרי לכולם יש חוש ותענוג בכך שיהיו להם ידים בריאות, רגלים בריאות וילדים בריאים.

יש להסביר להם מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב³⁸, שהסיבה לכך שאדם רוצה לאכול מאכל מסויים היא מפני שהנשמה רעבה להניצוץ אלקי שבהמאכל, כדי לבררו כו', וכדי שהנשמה תוכל לפעול זאת, פועלת היא תחושת רעבון בהגוף, שיהי' רעב ויחפוץ בגשמיות המאכל, אבל באמת מקור הענין הוא בהנשמה.

ועד"ז בעניננו: כל אלה שהתקבצו כאן לרקוד — הרי הסיבה האמיתית לכך היא מפני שנשמתם רעבה, ורצונה לרקוד בשמח"ת עם עצמות, ולכן פעלה הנשמה בהגוף, שגם הגוף ירצה לרקוד; אלא כיון שבהגוף לא נרגש הטעם הפנימי שבדבר (רצונה של הנשמה לרקוד עם עצמות) — יכול הדבר להשתלשל ולרדת באופן של דבר האסור, אבל האמת היא שמקור הענין הוא בהנשמה.

ולכן עליהם להכנס פנימה, ולרקוד באופן המותר, וריקוד זה יתן להם סיוע ותוספות כח לקיום התומ"צ בכל השנה.

וענין זה נוגע להם לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות כפשוטו — שיהיו להם ידים בריאות, רגלים בריאות וילדים בריאים, כיון שאצל בני ישראל ההשפעה בגשמיות באה ע"י הרוחניות, ורק לזמן קצר — כדי

38) נעתק תוכנו בלקו"ש ח"א ע' 177. — רשימת היומן ס"ע תס ואילך (אג"ק וראה כתר שם טוב סקצ"ד. וראה גם תר"מ אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' תמה).

שיהי' ענין הבחירה — יכולה ההשפעה לבוא גם שלא ע"י הרוחניות, אבל סוכ"ס בהכרח שתבוא ההשפעה ע"י הרוחניות³⁹.

יא. (לקראת סיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

עומדים אנו עתה כבר סמוך לחצות הלילה, וצריכים כבר לחשוב ע"ד הליכה ל"הקפות"...

ברצוני רק לומר, שמוכב בספרים⁴⁰ שאלה שבדעתם להיות ניעורים כל הלילה, וממילא אינם אומרים ק"ש על המטה, הנה בשעת חצות צריכים לקרוא את ג' הפרשיות דק"ש, ועכ"פ פרשה ראשונה.

את הזמן שנותר עד להקפות — יש לנצל כדי לדבר עם אלה הנמצאים ב"יאָרד", כנ"ל.

ויעזור השי"ת, שתהי' השמחה מתוך קבלת-עול, ברגלים בריאות שיש לכאו"א,

— ואין הכוונה שהריקודים יהיו ברגלים בלבד, ואילו שאר האיברים יהיו "במקום אחר" ("ערגעץ אַנדערש וואו"), כך שהעינים יביטו למקום אחר (שגם שלא בשעת ההקפות אסור להסתכל שם כו'), אלא שכל האיברים יהיו בהתכללות עם הרגלים —

ועי"ז ימשכו כל ההמשכות ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי.

(40) ראה שיחת ליל א' דחג הסוכות תרצ"ו ס"ב (סה"ש תרצ"ו בתחילתו). וש"נ.

(39) ראה תניא אגה"ת פ"ו. קונטרס ומעין מ"ז.